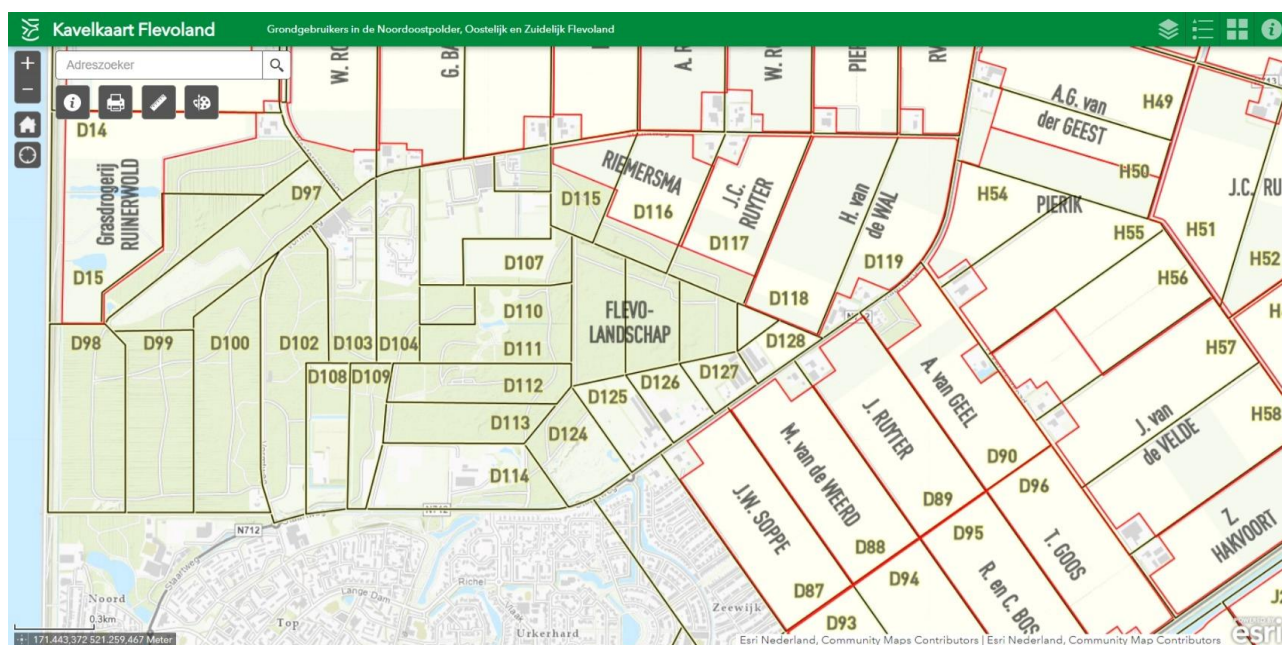

Noodlanding Messerschmitt

Bf 109-G5

De Staart, Urk

(gebied Flevolandschap of in de buurt)

Verslag noodlanding Messerschmitt Bf 109-G5 van piloot Gerhard Thyben

18 oktober 1943

Een Messerschmitt Bf 109

Fahnenjunker-Feldwebel Gerhard Thyben steeg met zijn Messerschmitt Bf 109-G5 op maandag 18 oktober 1943 om 12.45 uur op van het door de Duitsers in gebruik genomen vliegveld Schiphol. Als onderdeel van totaal zestien toestellen was hij onderweg op een missie voor het boven de Waddenzee onderscheppen van daar verwachte geallieerde bommenwerpers op weg naar Duitsland.

De bemanning

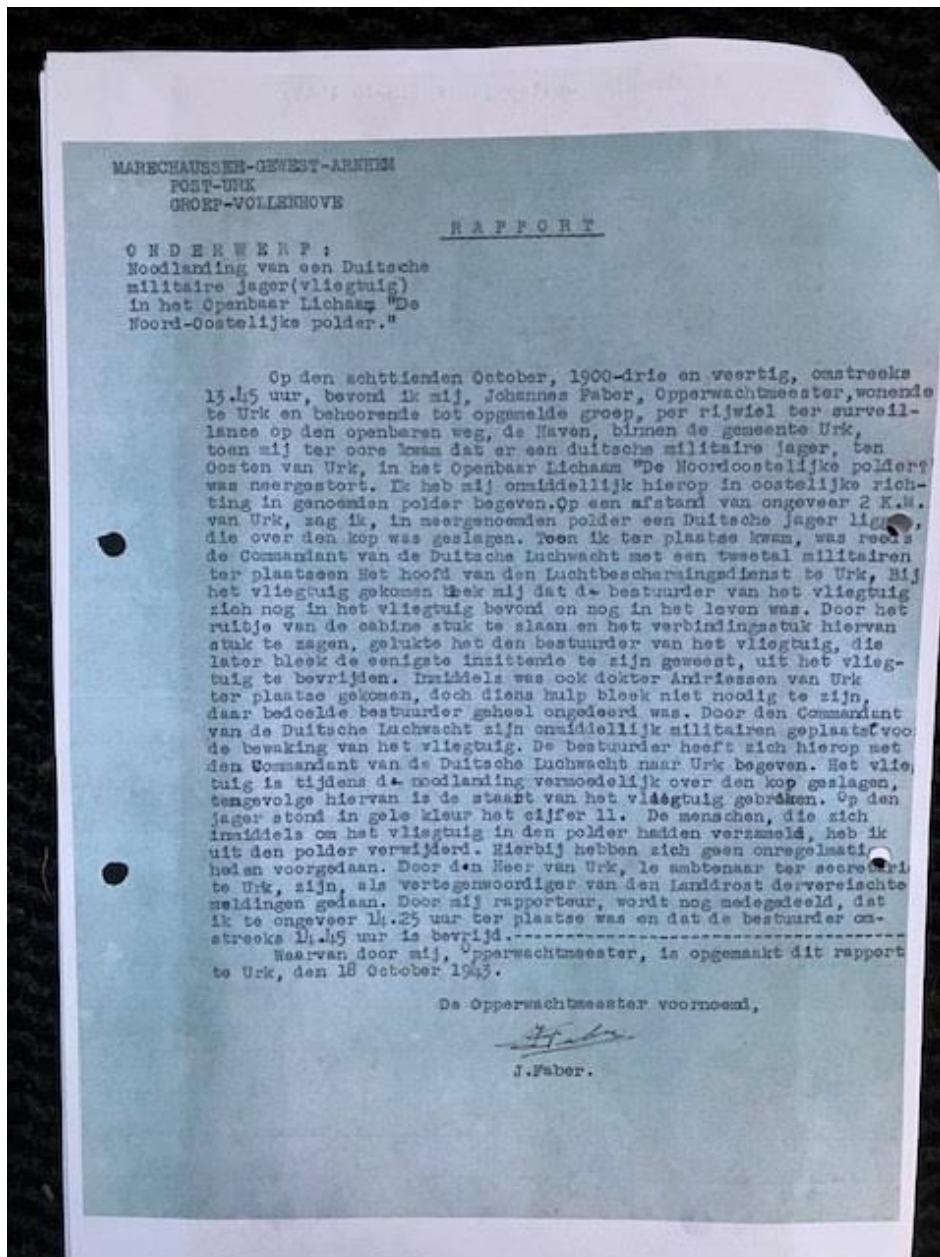
Rang	Naam	Toestel	Luchtmacht	Leeftijd
Fahnenjunker-Feldwebel (aspirant-officier/ sergeant-majoor)	Gerhard Thyben	Messerschmitt Bf 109-G5	Luftwaffe	21 jaar

Die dag lag er een dik wolkendek/ laaghangende mist over een groot deel van Noord-Nederland. Dat was op zich geen probleem, want er kon worden opgestegen en boven de wolkenlaag was het zicht goed. De vliegtuigen zouden op de terugweg vanwege hun beperkte opslagcapaciteit voor brandstof wellicht moeten bijtanken op luchtmachtbasis Leeuwarden. Als de mist daar tegen die tijd dan nog hing was er echter wel een probleem: landen in de mist was erg risicovol, zo niet onmogelijk. En dan?

Ondanks veel spuurwerk boven zee werd geen bommenwerper aangetroffen, ze kwamen niet. Thyben keerde daarop terug, samen met anderen. Wat al gevreesd werd gebeurde toen: op Fliiegerhorst Leeuwarden kon vanwege de laaghangende mist niet worden geland en de brandstoftanks raakte al leger en leger. Dan maar doorvliegen in de hoop toch ergens te kunnen landen. Was dit niet mogelijk dan kon er altijd nog 'gesprongen' worden, maar dat was wel de laatste te kiezen optie, omdat de jachtvliegtuigen dan ergens zouden crashen.

Blijkbaar koos Thyben voor een noodlanding. Voorstelbaar is dat het vlakke en lege landschap van Noordoostpolder daarvoor mede de reden was: daar had een noodlanding een kans van slagen. Het risico op een ongeval bij een duik door de mist moest dan maar op de koop toe worden genomen.

De noodlanding van Thyben vond rond 13.45 uur plaats, even ten oosten van Urk, ergens in het gebied De Staart, maar waar precies is vooralsnog niet bekend. Het toestel vloog daarbij over de kop, maar Thyben overleefde ongeschonden. Hulp kwam er al gauw van militairen van de Duitse luchtwacht die op Urk gestationeerd was. Ook dokter Andriessen van Urk was daarbij, maar zijn professionele hulp was dus niet nodig. Na ongeveer een uur was Thyben uit zijn benarde positie bevrijd. Zie het rapport hieronder van opperwachtmeester J. Faber van de marechaussee-gewest-Arnhem, post-Urk, groep-Vollenhove over zijn bevindingen over de noodlanding.

Opperwachtmeester Faber, hij was op dat moment op Urk, hoorde omstreeks 13.45 uur van de noodlanding.

Algemeen: een Messerschmitt Bf-109 na een noodlanding (www.worldwarphotos.info)

Thyben vertelt over de noodlanding het volgende.

Mijn toestel sloeg over de kop. Ik werd geholpen door soldaten van de 'Funkmeldekompanie' en een plaatselijke arts om me uit mijn onplezierige positie te bevrijden. Ik overnachtte op Urk. De volgende dag (dinsdag 19 oktober 1943, red) bracht ik een bezoek aan een eerder in de buurt neergestorte B17- (Amerikaanse) Boeing-bommenwerper.

Dat moet wel de Boeing-bommenwerper B-17G-10-DL van piloot Wallace E. Emmert zijn geweest. Zijn toestel had namelijk enkele dagen eerder - op vrijdag 8 oktober 1943 - een succesvolle noodlanding gemaakt op kavel H18, vlakbij Urk, nu ter hoogte van Zuidermiddenweg 18 te Tollebeek. Thyben verbaasde zich bij zijn bezoek aan de bommenwerper over de bewapening aan boord: hij schatte in dat Duitsland op de langere termijn en met aanhoudende geallieerde bombardementen hier niet tegenop zou kunnen.

Boeing van piloot Wallace E. Emmert na de noodlanding op kavel H18, nu nabij Zuidermiddenweg 18, Tollebeek. Hoogstwaarschijnlijk heeft Thyben deze bommenwerper bekeken.

Overigens is niet helemaal duidelijk of zijn bezoek aan de Boeing van piloot Emmert nu was op de dag van zijn eigen noodlanding of de dag erna. Voor het verhaal maakt het niet uit, red.). In elk geval werd hij de dag na zijn noodlanding, dus dinsdag 19 oktober 1943, opgehaald en vloog in een Fieseler Fi 'Storch'-verkenningsvliegtuig van Urk naar Groningen. Daar bezocht hij in het ziekenhuis een collega-vlieger die bij zijn noodlanding gewond was geraakt.

Fahnenjunker-Feldwebel
Gerhard Thyben

Thyben vocht de rest van de oorlog door. Hij haalde in totaal 157 geallieerde toestellen neer en was een voor zijn 'prestaties' gedecoreerd piloot. Na de oorlog verhuisde hij naar Spanje, Argentinië en nog later naar Columbia. Daar verdiende hij de kost als instructeur voor de Columbiaanse luchtmacht.

Gerhard Thyben overleed in 2006 in Columbia op 84-jarige leeftijd.

Naschrift

Hauptmann Heinrich Sanneman maakte met zijn team (Staffel) die ochtend van maandag 18 oktober 1943 ook deel uit van de zestien Messerschmitts Bf-109 die van Schiphol met dezelfde opdracht dan Thyben waren opgestegen. Ook hij maakte een noodlanding op Schokland en sloeg over de kop. Sanneman werd gered door een aantal arbeiders, die op Schokland werkten. Piloten Helmut Notemann en Hugo Lucks en van hetzelfde Staffel maakten een buiklanding aan de westkant van Schokland (Keileemweg) en kwamen ook ongeschonden uit hun toestellen. Zie voor het verslag over deze noodlandingen paal 11.

Bronnen: www.teunispats.nl; flevolandergoed.nl; nopinoorlogstijd.nl; gemeente Noordoostpolder, dossier 527 Neergestorte vliegtuigen, Noodlanding Duitse jager (18-10-1943); kavelkaart Flevoland van LTO Noord en provincie Flevoland
Bewerking: Stichting Canon De Noordoostpolder
Publicatie: januari 2024